

**ПРОЕКТ ПРОГРАМИ КУРСУ (ЕКСПРЕС-КУРСУ)
«Українська мова (за професійним спрямуванням)»
для слухачів (педагогічних працівників різних категорій)
курсів підвищення кваліфікації
у закладах післядипломної педагогічної освіти**

Пояснювальна записка

Актуальність курсу визначається потребою вдосконалення знань педагогічних працівників щодо стану і основних тенденцій розвитку сучасної української мови, взаємодії мови, культури і мовленнєвої поведінки в сучасному соціумі.

Предметом курсу є мова педагогічної галузі.

Мета курсу: розвивати професійну мовнокомунікативну компетентність педагога.

Завдання курсу:

- розвинути у слухачів чітке розуміння ролі державної мови у професійній діяльності, збагатити знання щодо стану і тенденцій розвитку сучасної української мови, взаємодії мови, культури і мовленнєвої поведінки в сучасному соціумі;
- удосконалити практичні комунікативні навички у галузі культури українського мовлення, професійної офіційно-ділової і наукової комунікації; виробити навички самоконтролю за дотриманням мовних норм у спілкуванні;
- вдосконалити навички, методи і прийоми роботи з формування культуромовної особистості учня.

Практичне значення курсу. Основна увага звертається на сучасні процеси у галузі розвитку української мови останніх десятиліть, стан мовленнєвої культури особистості педагога й учня в Україні, методи і прийоми вдосконалення педагогами власної мовленнєвої культури, комунікативні методи і прийоми навчання української мови в сучасних умовах.

Вирішенню поставлених завдань сприяють лекції, практикуми, тренінги, в основі яких лежать найновіші досягнення в галузі теоретичного мовознавства, психолінгвістики, когнітивної лінгвістики, лінгвокультурології, стилістики, риторики.

Програму укладено з урахуванням особистісно орієтованого, компетентнісного, андрагогічного, культурологічного, діяльнісного підходів.

Визначено змістові модулі курсу, сформульовано завдання для самостійної роботи, представлено систему індивідуальних завдань.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Напрямок	Організаційно-методична характеристика навчальної дисципліни	
	Академічна характеристика	Структура
педагогічні працівники різних категорій	Кількість тижнів навчання: Кількість годин навчання: Позиція за базовим навчальним планом: <i>гуманітарна, обов'язкова</i> Вид контролю: залік	Кількість змістових модулів: 3 Кількість годин: загальна: 34 лекції: практичні заняття: самостійна робота:

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

УКРАЇНСЬКА МОВА – МОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Мова і суспільство. Функції мови в суспільстві. Мова і формування особистості. Мовна особистість як національний і соціокультурний феномен.

Мова і держава. Українське законодавство про мову. Сучасна мовна ситуація в державі. Мовні обов'язки громадян. "Мовний суржик", його причини. Проблеми екології української мови.

Державна мова – мова професійної спілкування. Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового стилів. Функції фахової мови.

Мовленнєва культура — критерій професійної майстерності фахівця. Комунікативні ознаки культури мови: правильність, точність, логічність, чистота, образність, багатство, різноманітність, доречність, доступність, достатність, змістовність, ясність, емоційність, естетичність, дієвість. Взаємодія і взаємозалежність комунікативних якостей мови.

НОРМИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ

Поняття мовної норми. Точність і доречність, нормативність та правильність фахового мовлення.

Орфоепічні норми. Засоби милозвучності української мови.

Акцентуаційні норми. Інтонаційні особливості українського мовлення. Складні випадки наголошення слів.

Лексико-фразеологічні норми. Уживання синонімів, антонімів, омонімів у наукових текстах.

Терміни і професіоналізми. Види термінів. Епітети до термінів – ознака виразності наукового мовлення. Професійна фразеологія.

Використання словників і довідкової літератури у професійній діяльності. Типи термінологічних словників.

Словотвірні і орфографічні норми. Творення чоловічих і жіночих імен по батькові. Складноскорочені слова, абрєвіатури та графічні скорочення. Норми творення та наголошування абрєвіатур. Запис складних слів, першою частиною яких є числівник.

Морфологічні і орфографічні норми. Кличний відмінок іменників як самобутня морфологічна ознака української мови.

Уживання в науковому мовленні іменників II відміни чоловічого роду в родовому та давальному відмінках. Рід, число невідмінюваних іменників.

Відмінювання українських та іншомовних прізвищ, імен, по батькові, географічних назв. Правила передачі на письмі звуків російської мови у прізвищах.

Уживання в науковому мовленні присвійних та відносних прикметників. Ступені порівняння якісних прикметників, особливості творення і використання.

Особливості використання займенників у діловому мовленні.

Норми вживання та відмінювання числівників.

Уживання в науковому мовленні дієслів і дієслівних форм.

Уживання прислівників у професійному мовленні.

Службові частини мови у професійному мовленні.

Синтаксичні і пунктуаційні норми сучасної української літературної мови у професійному спілкуванні.

Грамаітична організація словосполучення і речення. Місце в реченні вставних слів та словосполучень у фаховому мовленні. Цитування в усному та писемного оформлення цитати.

КУЛЬТУРА ПИСЕМНОГО ФАХОВОГО ТЕКСТУ

Текст як форма реалізації мовнопрофесійної діяльності. Ознаки наукового тексту.

Різновиди наукового стилю. Власне науковий підстиль і його жанри: наукова стаття, наукова монографія, дисертація. Навчально-науковий підстиль і його жанри: лекції, семінари, практичні заняття, навчально-методичні видання (підручники, посібники, навчально-методичні збірники, конспекти, хрестоматії).

Науково-довідковий підстиль і його жанри: словники, довідники, каталоги. Термінологічний словник.

Культура читання, аудіювання наукового тексту. Виписки, помітки в науковому тексті. Загальноприйняті скорочення; графічні скорочення звань і посад, назв місяців, днів тижня, років.

Особливості конспектування: опорні слова, способи викладу матеріалу, його структурування. Анотування і реферування наукових текстів. Автореферат. Професійна термінологія.

Наукова стаття як самостійний науковий твір. Основні компоненти наукової статті. Цитування у статті. Мовні кліше. Мовні огріхи.

Офіційно-ділова комунікація. Ділові папери як засіб писемної професійної комунікації. Документація з кадрово-контрактних питань. Характеристика. Рекомендаційний лист. Заява. Види заяв. Автобіографія. Особовий листок з обліку кадрів.

Довідково-інформаційні документи. Запрошення. Оголошення. Звіт. Службова записка. Доповідна записка. Довідка. Протокол, витяг з протоколу. Пояснювальна записка.

Обліково-фінансова документація. Акт. Доручення. Розписка.

Етикет службового листування. Реквізити листа та їх оформлювання. Різні типи листів.

КУЛЬТУРА УСНОГО ФАХОВОГО СПІЛКУВАННЯ

Мовленнєва діяльність. Види мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння, читання, письмо. Моделювання мовної поведінки у професійній сфері.

Монолог. Типи монологічного мовлення. Діалог, його види. Полілог. Техніка усного мовлення. Виразність мовлення як важлива комунікативна якість. Темп мовлення. Колорит мовлення: урочисте, ввічливе, офіційне, інтимно-ласкаве, фамільярне, гумористичне, сатиричне.

Невербальні компоненти спілкування.

Особливості усного спілкування.

Індивідуальні та колективні форми фахового спілкування. Функції та види бесід. Стратегії поведінки під час ділової бесіди.

Етикет телефонної розмови. Мовний, мовленнєвий, спілкувальний етикет. Стандартні етикетні ситуації. Парадигма мовних формул.

Публічний виступ. Основні структурні елементи виступу. Етапи підготовки наукового виступу. Мета виступу. Стилiстичне оформлення виступу. Тренування виступу.

Акція, або публічне виголошення промови. Різноманітність тональних рисунків у виступі. Дотримання регламенту виступу. Контакт з аудиторією.

Конференції, дискусії, творчі диспути як засіб вияву культури наукової мови. Правила коректного ведення дискусії. Коректні полемічні прийоми. Вербальні і невербальні засоби встановлення і підтримки контакту оратора з аудиторією.